

[Steincke.]

har denne myndighed, og det er slet ikke givet. Thi har den grundlovgivende myndighed eller grundloven ikke netop lagt ansvaret over på de ansvarlige politikere, der måtte anbefale eller vedtage en, som de selv mener, grundlovsstridig lov? Jo, det har lovgivningen gennem ministeransvarligheden. Derfor siger Nellemann, at det er alt for vidtgående en fortolkning, den, det ærede medlem anlægger, og det er heller ikke rigtigt, at det er krævet som juridisk garanti overfor forfatningskrænkelser, hvilket det ærede medlem lagde så stærk vægt på.

En gang må myndigheden slutte. Overfor Højesteret har man intet ansvar at gøre gældende, men overfor den minister, der går ind for en grundlovsstridig lov med bevidstheden om, at den er grundlovsstridig, har man ministeransvarligheden. Og sikken et leben der ville blive i dette land, hvis man kom ud for et af de eksempler, det ærede medlem nævnte.

Man siger endvidere: domstolene er jo uafhængige. Det siger ikke noget overfor dette problem, thi desuagtet er de i en lang række konstitutionelle forfatninger udelukket fra kompetence på dette område. I tidligere tid — jeg har ikke gennemgået de senere års forfatninger med henblik herpå —, men i tidligere tid og længe efter at Højesteret her havde lagt den omtalte fortolkning til grund, fandtes domstolenes kompetence på dette område — hvad det ærede medlem sikkert ved — overhovedet kun anerkendt i Norge og i Amerika. Og med hensyn til Amerika har der netop i de senere år hersket meget stor strid om, hvorvidt det ikke var meget uheldigt, samfundsmæssigt set, at den amerikanske højesteret, som iøvrigt har en særlig historie, havde denne kompetence. I Amerika taler man om domstolsdespoti, og i den almindelige befolkning i Amerika, navnlig i arbejderkredse, har det ført til, at man i vidt omfang har betragtet de amerikanske højesteretsdomme som udslag af en klassemoral af værste slags.

Altså, det er slet ikke givet, at det er så godt, netop set fra et politisk og samfundsmæssigt synspunkt, som det ærede medlem tror, at man godkender denne kompetence, som altså iøvrigt, indtil fornylig i hvert fald, kun fandtes i Norge og i Amerika — såvidt jeg erindrer har dr. jur. Troels G. Jørgensen gjort rede for de særlige grunde til, at man der har denne særstilling.

Endvidere udkom der — jeg tror omkring det tidspunkt, da den store diskussion,

som det ærede medlem sigtede til, fandt sted i folketinget — en bog af en norsk forfatter, Lie, særlig om forfatningsspørgsmål, om hvem den endelige fortolkning påhviler, netop når det gælder grundloven. Han kommer til de samme resultater, som jeg her har anført, at det kun er rent undtagelsesvis man tillægger domstolene denne myndighed.

Jeg vil gå videre med hensyn til argumenterne angående grundlovens § 72 — § 70 i grundloven af 1915. Det ærede medlem oplyste selv, at spørgsmålet allerede var fremme herhjemme i den grundlovgivende rigsforsamling, og at Tscherning og Ørsted gik meget stærkt imod at give domstolene denne kompetence. Det ærede medlem kunne have nævnt et medlem yderligere af det daværende folketing, der — formoder jeg — stod det ærede medlem betydeligt nærmere, i hvert fald politisk, end Ørsted og Tscherning, nemlig J. A. Hansen, der også gik meget bestemt imod.

Nellemann slutter med hensyn til grundlovens tavshed på dette punkt, at når man ikke i grundloven udtrykkeligt har tillagt domstolene denne kompetence, er det givet, at de ikke har den. Uden udtrykkelig hjemmel — hævder man fra den side og hævder *han* — kan domstolene endnu mindre have den kompetence overfor lovgivningsmagten, når det udtrykkeligt er angivet i grundlovens § 25, at de har den overfor en foreløbig lov; thi denne bestemmelse i § 25 om den direkte kompetence for domstolene ved provisorier ville være overflødig og ganske uforståelig, hvis akkurat det samme var tilfældet, hvor det drejer sig om en almindelig lov. Jeg henviser her det ærede medlem til at gennemlæse, hvad jeg siger sp. 4698 i folketingstidende for 1925—26. Af hensyn til den højtærede fungerende formand skal jeg kun oplæse et lille stykke af, hvad der her står. (*Elmqvist*: Hvad spalte var det?). 4698, men jeg skal nok læse rigtigt. Jeg citerer der Nellemann, som siger:

„Men betragter man det som en selvfølge, at der under lovens tavshed intet korrektiv haves mod myndighedsoverskridelser fra den dømmende magts side, ses det ikke, at der fra et begrebsmæssigt synspunkt kan anføres noget imod, at ganske det samme forhold antages at finde sted med hensyn til lovgivningsmagten; når kongen og rigsdagen i forening giver en lov, har den øverste statsmyndighed i dette anliggende handlet, og ingen anden myndighed i staten er berettiget til at frakende den forelig-